

جریدہ علمیہ

مشتی جلیلمہ اسلامیہ نمک جریدہ رسیہ سید

رجب ۱۳۳۷

عدد ۴۵

آیدہ بر نشر اول نور

دوبھی سنہ

ومذاهبك وفاقك زمره قضازده اولدوغی بسیطجه وواخا ظهور ایدر . چونکه اك
عمومی بر قاعدهك آنجیق اك بیوك بر مثالیدر كه بونده اوزر بتون قاعده لردن یاخود
بتون قاعده لك فوقده بر استنا كوروپورلر . «
(مابعدی وار)

۱۴ جمادی الاول ۳۳۷ . اشرف افندی زاده

شوكتی

علم كلام

— قرق دردنجی نسخه دن مابعد —

علم كلامك واضعی

علم كلامك واضعی بحسب الاصل جناب حق ورسولیدر . زیرا قرآن کریم ایله
حدیث شریف عقائد دینیہ بی بیان ایدن بر چوق ادله عقلیہ شاملدر . اما مذهب
اهل سنت اوزره اعتقادیاتی تبیین و تخالف فی الزام وافحام ایله دلائل واضحه و کتب
نافعه بی تدوین ایلدکری جهته علم كلامك واضعی امام اعظم ابو حنیفه النعمان ، بعده
ابو الحسن الاشعری و ابو منصور ماتریدی حضراتیدر . مشار الیهم حضراتی دینی
اساسدن ییقمق ایستین ملاحده و دهریلری و درلو درلو بدعت و خلاف حقیقت شیلری
دینه اسناد ایدن فرق ضاله رجالی الزام و اسكات ایله نائرة فتنه و فسادلرینی سوندیرمشلر
و بوجهته دین مبینہ نصرت و سنت رسولی تقویت سیورمشلردر .

— اسمی ووجه تسمیه سی —

شروع ایلدیکمز علمك اسمی علم كلام و عقائددر . اساساً علم التوحید وفقه اکبر
دخی تسمیه قیلنمش ایدی .

کلام تسمیه سنده وجوه عیدده ذکر و بیان اولنمشدر .

اولاً : بو علم شریفك عنوان مباحثی اسلاف متکلمینك مؤلفاتنده بتون بابلر
(الکلام فی کذا و کذا) عنوانیله باشلادیقندن علم كلام دنیلنمشدر . هر نه قدر بو عنوان
اخیراً تبدل و تغیر ایتیش ایهده فقط بو عنوان بوقته علم اوله رق علی حاله قالمشدر .
ثانیاً : بو علمك اهم و اشهر مباحثی کلام الله حقنده جریان ایتیشدر . یعنی قرآنك
مخلوق و یاغیر مخلوق ، قدم و یا حدوث مسئله سی بو علمك اشهر مباحثی در . بومسئله ده

يك چوق نزاع وجدال وقوعه كئش ومأمون كى مذهب اعتزاله صاپان بعض خافاء عباسيه نك حدوث قرآنى قبول واعتراف ايتدكرندن ناشى نجه ذواتى قتل ايتدردكلى نقل وروايت اولشمشدر . ايشته كلام بخى ارباب مباحثه نك اك مشهور بختلرخى تشكىل ايتمش واك چوق منازعه و مجادله به سببیت و برمش اولديغندن تغليب طريقه اشهر اجزاسى اولان كلام لفظى ، بو علم جليله اسم اولمشدر .

ثالثاً : علم منطق ، عقلیاتده وفلسفه عائد مسائلده خصمه قارشو ایراد نطقه قوت و قدرت اعطا ايتديكى كى بو فن جليلده شرعشريفه متعلق خصوصلرده خصمه قارشو ایراد كلام ايله خصمى الزام واسكات بائنده متكلمه قوت و اقتدار و برمش اولمسيدير . رابعاً : تعليم وتعلمى لازم اولان شيلرك اولى و اقدمى كلام در . يعنى هر شى كلام ايله تعليم وتعلم اولنور .

بو علم ايسه ايلك اول نظر اعتنايه اله حق بر علم اولديغندن تقدم فضله اشارت اولوق اوزره بو اسم ايله تسميه اولشمشدر .

خامساً : علوم سائر تفكر ومطالعه كتب ايله حصوله كله سيليرسه ده بو علم جليل ، انحق مباحثه وايكى طرفدن ایراد و اداره كلامه توقف ايتديكندن كلام دينلمشدر .

سادساً : علم كلام ، علوم سائر ايجنده الك زياده منازعات ومخالفاته هدف اولديغندن خصم ايله متكلمه وانلرى كلام ايله رده شدت احتياج واردر . انك ايچون كلام تسميه اولشمشدر .

سابعاً : بو علم شريف علوم سائر كى اوليوب دلائلك قوتى سبييله كويا كلام بو ايتمش ده علوم سائر كلام دكل ايتش كى عين كلام عد ايدلمسى اعتباريله در . بناء عليه ايكى كلامدن لك قوتلىسى هانكىسى ايسه (هذا هو الكلام) ايشته كلام بودر سوز بودر ديتر .

ثامناً : بو فن جليلك مبنا واستناد كاھى اكثرياً ادله سمعيه ايله مؤيد دلائل قطعيه اولديغندن قلبه تأثير وفقوذ جهتيله علوم سائر نك لك قوتلىسى ، لك تأثير ليسيدر . بناء عليه كلام ، يارالامق معناسنه كنن كلم لفظندن مشتق اوله رق اشبو قه مختص اولمش و بو اسم ايله علوم سائر دن بالامتياز كلام تسميه قلمشمشدر . ومنه الحديث . زملوهم بكلمو مهم و دماهم .

عقائد : عقيدده نك جمعيدر . احكام اعتقاديده دن قلبك منعقد اولديقى مسائل ديمكدر . اعتقاد ، ايجاب و يا سلبه قلبى بر حكم شرعى به ربط ايتمكدر . جناب حقلك واحد و قادر اولديغنى واحوال آرتى بيلوب انلره ربط قلب ايتمك كى . عقائد دن مراد احكام اعتقاديده در .

— علم کلامك استمدادی —

علم کلامك استمدادی ادله عقلیه و نقلیه دندر . مجرد عقلك هر بر مسائلده تأثیری یوق ایسه ده اثبات واجب کبی بعض مسائل ، صراحت عقل ایله اثبات اولمش وادله نقلیه ده آنی تأیید ایتشددر . ادله نقلیه حق یقینی افاده ایدن وحیه و کمال عرفانی استلزام ایلان تأیید آلهی به مستنددر . مجرد عقل ایله حاصل اولان علوم عقلیه ایسه او یله دکلدر . چونکه صرف علوم عقلیه ، و همدن مصون اوله من . قانون عقول ، قانون وحی ایله خطادن محافظه اولتور . علم کلام ، هیچ بر علمدن استمداد ایتدیکی حالده بشون علوم شرعیه اندن استمداد ایتش و بوسیله علم کلام ، رئیس علوم عنوانی احراز ایتشددر .

— علم کلامك حکمی —

علم کلامك حکمی : فرض عین و یا فرض کفایه اولمیسیدر . چونکه علم کلام قواعد اسلامییه اوزره جناب حقل ذات و صفاتندن باحث اولمی حسیله علم مذکورک حاوی اولدینی مسائل اعتقادییه علوم شرعیه نك اصل و اساسیدر . اساس اولان مسائل اعتقادییه اجمالاً کسب وقوف و معرفت ایتک هر مسلم اوزرینه فرض عین ، تفصیلاً کسب معلومات ایتمکه فرض کفایه در . حین حاجتده اقامه حجتیه و تفصیل دلائل ایله دفع شبهه مقتدر اولق ایچون مستعدین طایفه علم کلام تحصیلی لازم و واجددر . علم کلام ایله توغلك منعی خصوصنده اسلافندن منقول اولان اقوال ایله علم کلام حقیقده بعض علماء طرفندن واقع اولان طعن و تشنیع و علم مذکوری تعمق دن منع و تمجیدر ، اظهار حق جهته کتمیوبده مجرد خصمی رد و کندی مذهبی ترویج ایچون تعصب ایده رک غیر مشروع بر صورتده مناظره و مجادله یه و بوسیله عجب و غروره باعث اولدینی جهته در . یاخود علت قابلیه ، علت قاعلیه دن مقدم اولق قاعده سنه منعی عقل و فکری قاصر اولان و تحصیل یقینه وافی فطنت و ذکا ایله مرزوق اولیان مبتدی و قاصر لر حقیقده در . یاخود منع و ذم اولتان کلام معتزله طرفندن تدوین اولنه رق تعطیل صفات و انک نتیجه سی اوله رق نفی کلام و نفی رؤیت کبی مسائل مبتدعه ایله محسنا اهل سنتك عقایدنی افساد ایدن علم کلامدر . و یا لزومی اولیان بر طاقم غوامض فلسفیه یه طالع رق احتیاجی اولدینی شیرله توغلك اشتغال ایدن کیمسه نره کورده در . [۱] یوقسه علم کلام کبی اصل و اجبات و اساس مشروعات

[۱] قال الباجوری هو محمول علی انحطوط بالفسفة . وما حسن قول بعضهم .

عاب الکلام اناس لا خلاق لهم ؛ وما علیه اذا غابوه من ضرر
ماضر شمس الضحی فی الافق طالعه ، ان لا یری ضوء هامن لیس ذابصر

اولان بر علمك ، نهاد سلیمنده جوهر استعداد وطبع مستقیمنده مایه فیض خدا داد
اولان طلاب علومه لازم اولدیقه عامه علما اتفاق ایتشیلردر . بین الناس نقل اولتان
(علیکم بدین المجاز) اثری دخی اومقوله اشخاص قاصرمیه و مبتدیلره خطابدر .
خصوصاً که بوکلام ، کتب صحاحده حدیث اوله رق ذکر اولمدیغندن صحتی مسلم دکلدردر .
تسلیم اولنسه بیلر دین مجازدن مراد هر خصوصده حضرت حقه انقیاد ایله تفویض
امور ایتکدر . یوقسه مجرد تقلیده اقتضایر دکلدردر . بر روایت نظر آ بوکلام سفیان
نوری حضرتلرینکدر . رؤسای معتزله دن عمرو بن عبید بر مجلسده کندی مذهبی اوزره
کفر ایله ایمان اراستده بر منزله اثباتنه قائل اولمش ، انک بوکلامی اوزره مجاسده حاضر
بولتانلردن براختیار قادین دیمشکه جناب حق کلام قدیمده (هو الذی خلقکم فتنکم
کافر ومنکم مؤمن) بیورمش و بوصورتله مخلوق ایکی قسمه آیرمشدر . شوالده سنک
منزله بین المنزلین اثباتک کلام حقه مخالف اولقله باطلدر . قادینک بو سوزی سفیان
نوری حضرتلرینک مسموعی اولنجه (علیکم بدین المجاز) بیورمشدر .

سؤال : مسائل کلامیه ده متکلمین طریقی اوزرنده عقائد دینه اثباتی حضرت رسول
اکرم و اصحاب کرامدن منقول اولمدینی جهته بدعتدر . بدعت ایسه قبیح و مردود
فی الدیندر . بویسه حدیث صحیحله ثابتدر . قال علیه السلام : (من احدث فی دیننا هذا
مالیس منه فهو رد) الحدیث .

جواب : اکر مباحث کلامیه ایله اشتغال مطلقاً حضرت رسول اکرم و اصحاب کرامدن
صادر اولماشدر بناء علیه بدعتدر دنیلیرسه بوکلام ممنوعدر زیرا مرتبه تواتره و اصل
اولمشدر که اهل مکه توحید و نبوته دائر ادله طلبندن خالی اولمازلردی . بناء علیه جناب
حق انلرک حقنده (بل هم قوم خصمون) بیورمشدر . فخر عالم اقدمزده انلرک سؤالنه دلائل
باهره و آیات ظاهره اله جواب و یروب الزام و تبکیندن خالی اولمازدی . قرآن کریمده
بوسباق اوزره بک چوق آیات جلیله وارد اولمشدر . از جمله جناب حقک (لو کان فیهما
الاله الا الله لفسدنا) (وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فاتوا بسورة من مثله) قول
شریفی و امثالیدر . و اکر ارباب کلام بیتنده متداول اولان اصطلاحات و مؤلفات کلامیه ده
وقوع بولان مباحثات ایله اشتغال منقول دکلدردر . بناء علیه بدعتدر دینورسه : بوصورتده
بدعت کرچه مسلم ایسه ده لکن قبیح و مردود فی الدین اولدینی مسلم دکلدردر . زیرا هر

بدعت، مردود و قبیح اولیوب غیر مردود و بدعت حسنه و وارد علوم فقهیه و سایر علوم شرعیه ایله اشتغال و انلری تدوین کی . بو صورتده اعتراض وارد دکدر .

سؤال : اصحاب کرامدن برجماعت قدردن بحث و جدال اییدیورلردی . او ائنده فخر عالم افندمن تشریف ایتدی . بحث و جدالری مسموع عالیلری اولنجه وجه شریفلرنده اثر غضب نمایان اوله رق انلره خطاب ایله « ام سالفه دن قهر و هلاک اولنلر یوسزک تکلم ایتدیکنکر بحثه خوض ایتدکندن ناشی قهر و هلاک اولدیلر » بیورمش و اولبایده تکلمدن نهی و منع ایتشلردر . نظر واستدلال ایسه جدل قیلنددر .

جواب : یونهی تمصب و تعند اوزره اولان جدلدرکه انکله آراء باطله ترویج و عقاید حقه رد و ابطال اولنور . و یا بغیر علم و یا حقک ظهورندن صکره جدلده بولنیلور . استعید بالله و جادلوا بالباطل لیحضوا به الحق . و من الناس من یجادل فی الله بغیر علم . یجادلونک فی الحق بعدما تبین کی آیات حلیله بوکی جدالک منهی اولدیغنی افاده ایدر . اما حق اظهار و باطلی رد و انکار ایچون یاییلان جدل، مستحسن و حتی مأموره اولدیغنی جای اشتباه دکدر . قال تعالی و جادلهم بالتی هی احسن . و لا تجادلوا اهل الکتاب الا بالتی هی احسن خصوصاکه نظر و استدلال ، جدلان باشقه در . زیرا جدل ، غیری الزام ایچون مباحثه دن عبارتدر . نظر ایسه تفکر مناسبه در . جدلک منهی عنه اولمندن نظرکده منهی اولشی لازم کمر .

— علم کلامک مسائلی —

علم کلامک مسائلی : مقاصد اصلیه سیدرکه واجبات ، جائزات و مستحیلاتدن باحث و (معلوم) مفهومندن عبارت اولان موضوعه ثابت برطاقم قضایای نظریه در . مسائلك نظریه اولسیده غالب و اکثریت اعتباریله در . بوخسه اومسائل آره سنده — مجرد کندیلرنده بولنان برنوع خفانی ازاله ایچون بیان اولنان — برطاقم احکام ضروریه و بدیهیه و وارد . فقط بونلر نادر در . اعتبار ایسه غالب و اکثره در .

مسائل : مسئله نک جمیدرکه « مایبرهن علیها فی العلوم » ایله تعریف اولنور .

هر علم مدونك وسائل و مسائل و اردر . وسائل مبادی تصویریه و تصدیقه در .
مسائلی ده مقاصد اصلیه سیدر .

هر علم اساساً مسائلدن بحث ایدر . مبادی ایسه مقاصده وصول ایچون برطاقم
و مسائلدن عبارت اولوب حقیقت علمدن خارجدر . بعض کره مبادی نك علمدن جزؤ
عد اولنمی مسائلك مبادی به شدت احتیاج و ارتباطی اولدیغندن ناشیدر .

دارالحکمة الاسلامیه اعضاسندن

عربکری

حسین عون

